

حفظ کرده بود به یک «نهاد مطالعاتی» پیوست که مثلا از ترکیب گروهی روشنفکران اصلاح طلب اطراف ملکه تشکیل شده بود. این واقعه باید در حول و حوش سال‌های ۵۵-۱۳۵۴ رخ داده باشد، یعنی در همان دوره‌ای که میلانی نوشته‌هایی را نیز در ستایش از رژیم منتشر کرد.^۶

آنچه در این میان به هیچ وجه روشن نیست، آن است که آیا این نوع مطالب - از جمله متن سخنرانی‌های فرح - را در زمانی نوشته بود که در خفا در خط مائوئیست‌ها حرکت می‌کرد؟ یا قطع ارتباطی با اندیشه سابق در کار بوده است. به هر حال در این زمینه نه توضیح درخور توجهی مشاهده می‌کنیم و نه توالی دقیق رخدادها.

هنوز دو سال از بازگشت میلانی به ایران نگذشته بود که وی به دلیل ارتباط با گروه‌های چپ بازداشت شد. میلانی در این زمینه می‌نویسد که وی مدت‌ها پیش از بازداشت از افکار انقلابی پیشین دست برداشته بود.^۷ وی همچنین خاطر نشان می‌کند که خیلی زود با مقامات مربوطه به توافق رسید به نحوی که در عرض یک سال آزاد شد ولی معتقد است که در گزارش‌های مطبوعاتی از دادگاه، اظهارات وی به نوعی تمجید و ستایش از رژیم تحریف گشت.^۸ احتمالا این موضوع اشاره‌ای است به آن بخش از نوشته‌های میلانی که در حملات تبلیغاتی ساواک به نیروهای مخالف، به نحوی گسترده مورد بهره برداری قرار گرفت.^۹

داستان دو شهر در مورد این مسائل بفرنج و ناخوشایند مطلب درخور توجهی ارائه نمی‌کند، ولی شاید از نطقه نظر توضیح این مسئله که چرا میلانی سیاست ایران را صرفا به صورت عرصه رویارویی یک رشته نیروهای متعصب مخالف از یک سو، و یک رژیم سلطنتی تجدد طلب - هر چند معیوب و ناکارآمد - از سوی دیگر می‌بیند، مفید باشد؛ عرصه رویارویی و کارزاری که در آن - به زعم میلانی - روشنفکران جز پیوستن به تجدد سلطنتی راه دیگری پیش روی نداشتند. دقیقا تداوم و استمرار همین طرز فکر در معمای هویدا است که آن را به نوعی اثر خود زندگی‌نامه نویسی گونه نیز تبدیل می‌کند.

میلانی در مقدمه معمای هویدا مدعی است که نگارش این کتاب وی را به این باور رهنمون شد که تقریبا تمامی برداشت‌هایش در مورد هویدا نادرست بوده و بدین ترتیب زمینه سازی می‌کند که خواننده نیز احتمالا به نتیجه مشابهی برسد. سپس خلاصه‌ای از برداشت‌های خود را در مورد هویدا نیز بیان می‌کند: «او یک روشنفکر واقعی بود، مردی با حسی جهان وطنی، مردی که قلبا لیبرال بود اما به اربابی ضد لیبرال خدمت کرد.»

این جملات چکیده پیام میلانی را در این کتاب تشکیل می‌دهند. وی وعده می‌دهد که از طریق ارائه تصویری همدلانه از شخصی که معمولا از دیدگاهی منفی مورد بررسی بوده است، این برداشت